

Wildcameraonderzoek op het ecoduct Lage Veld en in de Steenwaard

door de zoogdierenwerkgroep, foto's: Jurgen Geven

De zoogdierenwerkgroep van de NVWC heeft in 2017 onderzoek gedaan met wildcamera's op het Ecoduct Lage Veld. Jurgen Geven en Hans Kunstman deden hetzelfde in de Steenwaard. Van beide onderzoekjes geven we hieronder een kort verslag.

Onderzoek Ecoduct Lage Veld

De vraag die we beantwoord wilden zien bij dit onderzoek was: Welke zoogdieren maken gebruik van het ecoduct om de oversteek over de A2 te maken? We waren niet alleen geïnteresseerd in de soorten zoogdieren maar ook in de aantallen en de frequentie van passages.

Het ecoduct valt onder Rijkswaterstaat, die het beheer heeft gedelegeerd aan Staatbosbeheer (SBB). Bij beide partijen moest dan ook eerst toestemming worden gevraagd. In het geval van Rijkswaterstaat was dit snel geregeld en van Staatbosbeheer hebben we veel ondersteuning gekregen. Door het verstrekken van materiaal zoals houten palen, prikkeldraad, batterijen en geheugenkaartjes voor de camera's en voor het onderzoek ook het beschikbaar stellen van twee camera's. Toen eenmaal was vastgesteld dat ook dassen gebruik maken van het ecoduct heeft de dassendeskundige van SBB Hans Vink het ecoduct enkele keren bezocht en pogingen gedaan de burcht te vinden.

Het project uitgevoerd door de zoogdierenwerkgroep die bestaat uit Johan de Kruijff, Hans Kunstman, Jurgen Geven, Marja Schuurman, Louis Raetsen, Kees Koopmans en Daniel Beuker.

De leden waren niet allemaal even intensief betrokken, maar alle handen hielpen zeker om het snel groeiende onkruid eens per drie weken te lijf te gaan. Johan was daarbij met de bosmaaier van de NVWC onmisbaar. Voor

de cameravallen werd gebruik gemaakt van de Bushnell Agressor. Een tweede methode die we, op aanraden van Hans Vink, hanteerden om de aanwezigheid van de das aan te tonen, was het aanleggen van prikkeldraad dwars over het ecoduct. Een das zal altijd onder deze op 10 cm boven de grond gespannen draad door kruipen en daarbij één of meer van zijn onmiskenbare haren als spoor achterlaten. Deze methode was succesvol want 5 keer troffen we één of meerdere dassenharen aan.

De looptijd van het onderzoek was van 11 maart t/m 12 oktober 2017.

Het onderzoek op het ecoduct leverde de volgende zoogdieren op

ree	98x
vos	45x
das	22x
bunzing	7x
konijn	225x
haas	3x
muis spec.	1x
huiskat	31x

De aantallen betreffen ook hier de presenties, het aantal keren dat ze zich vertoonden voor de camera's. Daarbij hanteerden we als turfnorm tenminste één uur tussen de presenties. Een konijn dat zich binnen 40 minuten 7 keer fouragerend op camera vertoonde, werd als één presentie geteld.

Niet-zoogdieren die zich op camera vertoonden waren: buizerd, zwarte kraai, roodborst tapuit, steenuil en merel. Vermeldenswaard is nog dat de zomerfijnstraal in juli en augustus in groten getale bloeide midden op het ecoduct.

Onderzoek Steenwaard

Dit project werd onder auspiciën van Staatsbosbeheer regio Utrecht uitgevoerd door Jurgen Geven en Hans Kunstman. De vraag was hier ook: Welke zoogdieren komen voor in de Steenwaard?

In de Steenwaard werden op twee plekken cameravallen neergezet in de bosschages aan de aan weerszijden van de spoorbrug. Voordeel van deze plekken was dat deze niet openbaar toegankelijk waren en zo beschadwd zijn door wilgen, elzen en populieren dat de opslag van planten zeer gematigd was. We konden dit dan ook eens per drie weken met een klein handheggenschaartje bijhouden.

Per plek werden twee camera's gebruikt; één gericht op een voedselplek met een focus van 2 tot 5 meter en één gericht op een afstand van 4 – 10 meter. Als lokstoffen werden hier valerianaolie en pindakaas gebruikt en in een later stadium ook sardientjes en kattenvoer.

Dit laatste vooral bedoeld om kleine marterachtigen te lokken. Ook hier werden een keer per 3 weken de geheugenkaartjes vervangen.

Op een andere plek in de Steenwaard werd een zogenaamde mostella ingezet (zie foto) speciaal bedoeld om kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing) op hun aanwezigheid te betrappen. De locatie van deze mostella was meer in open terrein nabij zowel water als enige losse bosschages. In de mostella werd visolie gedruppeld op het aanwezige zaagsel. De cameravallen die gebruikt zijn waren de Bushnell Agressor en de Bushnell Nature view in de mostella.

Het onderzoek liep van 4 april tot en met 15 september 2017
De zoogdieren die zich voor de camera vertoonden waren:

Boommarter	4x
Bosmuis	124x
Bruine rat	76x
Egel	21x
Haas	12x
Huiskat	13x
Konijn	191x
Vos	44x (21x halfwas)

Een zogenaamde mostella om kleine marterachtigen te betrappen

Niet-zoogdieren die voor de camera verschenen waren: groene specht, grote bonte specht, houtduif, merel, zanglijster, buizerd en havik (de laatste twee met prooi).

Het onderzoek met de mostella liep van 5 mei tot en met 15 september 2017. Ook de mostella werd bezocht. Helaas niet door wezels of hermelijnen. Wel toonden zich talloze bosmuizen, een spitsmuis spec., egel, koolmees en een koeientong op de camera.

Terugblik

Wat bleken de uitdagingen in de beide onderzoeken?

De gekozen locaties waren niet gemakkelijk bereikbaar. Soms moest geploeterd worden door hoog onkruid en geklommen worden via vrij steile hellingen, gesopt door moerasachtige weilanden, prikkeldraadversperringen worden overgestapt en dat altijd met bepakking van snoeimiddelen, lokstoffen, camera's, voorraad batterijen en een enkele keer een loeizware mostella. De één keer per drie weken uitgewisselde geheugenkaartjes met soms wel honderden foto's, video's bleken bij het uitlezen voor meer dan 90% uit 'loze' beelden te bestaan. Opnames die waren gemaakt door bewegend onkruid voor de camera, lichten van auto's, regen, mistflarden, schaduwen van bewegende boomtakken en nachtvlinders die voorbij vlogen. We hadden ook te maken met de dominante soorten ter plekke: konijnen op het ecoduct, bosmuizen en bruine rat in de Steenwaard en bosmuizen in de mostella.

Er is, met veel dank aan iedereen die actief meedeed, maar ook door de ondersteuners en sponsors zoals Staatsbosbeheer, NVWC zelf, heel wat werk verzet. In een opgetelde schatting komen we voor het onderzoek ecoduct Lage Veld op 240 uur. We zijn ook wijzer geworden. Er was nog geen enkel onderzoek gedaan naar het gebruik van het ecoduct Lage Veld. Na dit onderzoek hebben we in ieder geval een beeld van welke dieren er gebruik van maken en hoe vaak.

De A2 is in het rivierengebied een bijna onneembare barrière. Verkeersslachtoffers erlangs getuigen ervan. Verbindingszones in de kleinschalige Nederlandse natuur zijn enorm belangrijk alleen al voor het verse bloed voor de verschillende soorten. De pareltjes van ons onderzoek, de dassen bij het ecoduct Lage veld en de boommarter in de Steenwaard, bevestigen het gestage oost-west oprukken van zoogdieren binnen Nederland. Naar de dassen wordt nog verder onderzoek gedaan door Hans Vink van Staatsbosbeheer. Hoewel de das in sommige delen van Limburg en in het oosten van Nederland inmiddels als 'plaag' wordt gezien, is het heel bijzonder dassen zo ver westelijk in de Betuwe aan te treffen. De waarneming van twee dassen wijst op een mogelijke burcht.

Komende jaren zullen we op andere plekken in ons werkgebied onze camera's weer plaatsen. Een wolf zullen we daarop de eerste jaren nog niet verwachten in ons rivierengebied, maar we zouden niet verbaasd zijn als zich daar binnenkort wel een wasbeer zou vertonen.